

Besluit

Besluit strekkende tot het verlenen van accreditatie aan de opleiding hbo-bachelor Vormgeving van de Hanzehogeschool Groningen

Gegevens

datum	Naam instelling	:	Hanzehogeschool Groningen
31 juli 2014	Naam opleiding	:	hbo-bachelor
onderwerp		:	Vormgeving (240 ECTS)
Definitief besluit	Datum aanvraag	:	27 december 2013
accreditatie hbo-bachelor	Variant opleiding	:	voltijd
Vormgeving van de	Afstudeerrichtingen	:	<u>Locatie Groningen</u>
Hanzehogeschool Groningen			Communicatie: Grafisch ontwerp
(002583)			Communicatie: Illustratie/Animatie
uw kenmerk			Ruimtelijk ontwerp: Interieurarchitectuur
-			Ruimtelijk ontwerp: Scenografie
ons kenmerk			<u>Locatie Leeuwarden</u>
NVAO/20142642/ND			Grafische Vormgeving
bijlagen			Ruimtelijke vormgeving
3			Media Vormgeving
			Pop Design
	Locaties opleiding	:	Groningen, Leeuwarden
	Datum goedkeuren	:	
	panel	:	16 september 2013
	Datum locatiebezoek	:	24 september en 25 september 2013
	Datum visitatierapport	:	16 december 2013
	Instellingstoets kwaliteitszorg	:	ja, positief besluit van 26 april 2013

Beoordelingskader

Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523).

Bevindingen

De NVAO stelt vast dat in het visitatierapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel de kwaliteit van de opleiding voldoende heeft bevonden.

Advies van het visitatiepanel

Samenvatting bevindingen en overwegingen van het panel (hierna: auditteam).

Locatie Groningen

1 Beoogde eindkwalificaties

Het auditteam heeft een opleiding Vormgeving gezien, die zich zowel binnen de academie als in de buitenwereld duidelijk wil profileren. De opleiding heeft haar eindkwalificaties gebaseerd op het landelijk opleidingsprofiel Vormgeving (2002). In het licht van de brede ontwikkelingen die zich in het werkveld afspelen heeft de academie sinds een jaar een transitieproces bij de opleiding in gang gezet, waarbij vormgevers en ontwerpers de discussie over heroriëntatie en koers van de opleiding voeren. Dit leidde tot een nieuwe missie en visie. Die zijn erop gericht dat de hbo-bacheloropleiding Vormgeving nieuwsgierige studenten met talent en ambitie opleidt tot experimentele ontwerpers die kunnen functioneren in een interdisciplinaire en mondiale omgeving. Hiermee sluit de opleiding aan bij de actuele landelijke discussie over de opleidingsprofielen Autonome Beeldende Kunst (ABK) en Vormgeving (VG), waarin onder andere onderzoek, (cultureel) ondernemerschap en internationalisering onderwerp van visieontwikkeling zijn.

Het auditteam is erg positief over deze ontwikkeling bij de opleiding en de constructieve betrokkenheid van de lectoraten Image in Context (IIC) en Popular Culture, Sustainability and Innovation (PSI) hierbij. Tegelijkertijd is het auditteam van oordeel dat de opleiding er nu voor moet zorgen dat de discussie die in de buitenwereld over het vakgebied vormgeving plaatsvindt nu ook geïnternaliseerd en onderdeel van de eigen discussie gaat worden.

Het auditteam vindt de vier uitstroomprofielen die de opleiding sinds 2009-10 hanteert passend voor een opleiding Vormgeving. Studenten studeren nu af in grafisch ontwerp of illustratie/animatie (Communicatie), interieurarchitectuur of scenografie (Ruimtelijk Ontwerp).

Het auditteam constateerde dat de onderzoekscomponent in de eindcompetenties verweven zit en dat de lectoraten IIC en PSI een stimulerende rol in de ontwikkelingen hiervan hebben. Het auditteam vraagt aandacht voor de digitale dimensie in de eindcompetenties. De consequentie van het conceptualiseren dat de opleiding als uitgangspunt neemt, is dat er mediavrij nagedacht kan worden door studenten en dat alle media, ook de digitale, dan aan de orde moeten kunnen komen.

De opname van ondernemerschap en internationalisering in de beoogde eindkwalificaties is nog niet volledig tot stand gekomen. Wel heeft het auditteam vastgesteld dat ondernemerschap en internationalisering belangrijke onderwerpen zijn in de discussie over de heroriëntatie en de koers van de opleiding. Volgens het auditteam sluit de opleiding hiermee aan bij een landelijke afspraak waaraan hbo-opleidingen Vormgeving zich hebben geëngageerd.

De werkveldadviesraad (WAR), die drie tot vijf keer per jaar mee discussieert over onder andere de profilering van de opleiding, bevestigde het belang van verdere uitwerking van ondernemerschap in de beoogde eindkwalificaties van de opleiding. De werkveldvertegenwoordigers meldden dat studenten in de praktijk wel eens moeite hebben met het afronden van opdrachten voor opdrachtgevers.

Pagina 3 van 17 Het auditteam is van mening dat de uit drie leden bestaande raad zeer betrokken is en goed werkt, maar nog verder verbreed zou kunnen worden. Daar is de opleiding het mee eens: ten tijde van de visitatie werd al naar uitbreiding gezocht op het gebied van scenografie.

Het auditteam is erg positief over de weg die de opleiding met ondersteuning van de lectoraten IIC en PSI is ingeslagen. Ook is het te spreken over de betrokkenheid van de WAR, de duidelijke aanwezigheid van de onderzoekscomponent in de beoogde eindkwalificaties en de sinds 2009-10 geldende uitstroomprofielen van de opleiding. Het auditteam is van oordeel dat de digitale component in de competenties nog ontbreekt en dat ondernemerschap en internationalisering hierin nog verder kunnen worden uitgewerkt.

De verschillende elementen afwegend komt het auditteam op Standaard 1 tot het oordeel 'voldoende'.

2 Onderwijsleeromgeving

De opleiding heeft haar curriculum sinds de visitatie in 2007 op meerdere fronten verder ontwikkeld. Vanaf 2009-10 bestaat de opleiding uit twee majors (Communicatie en Ruimtelijk Ontwerp) met elk twee uitstroomprofielen. Per uitstroomprofiel zijn vijf specifieke leerlijnen ontwikkeld en is er een aparte kennisbasis ontwikkeld. Het curriculum wordt na de herziening van de landelijke competenties verder aangepast. Het auditteam vindt dit een positieve ontwikkeling en vraagt hierbij aandacht voor de keuzeruimte in de flexibele schil, waar nu de cross-overs missen om het vrij-conceptualiseren door studenten volledig tot zijn recht te laten komen. Daarbij zou de student zich naar de mening van het auditteam ook meer moeten verdiepen in de grotere maatschappelijke thema's die er spelen, zoals duurzaamheid. De aanwezige vertegenwoordigers van het werkveld, die het auditteam sprak, merkten daarbij op dat ook het 'rondmaken' van de gehele cyclus van concept naar eindproduct ten behoeve van de praktijk volgens hen nog aandacht behoeft in het curriculum. Deze onderwerpen zouden, naar de mening van het auditteam, door de opleiding verder uitgewerkt kunnen worden in de interculturele dialoog tussen vormgevers en ontwerpers over heroriëntatie en koers van de opleiding.

Het auditteam constateerde een duidelijke onderzoekslijn in het programma. Studenten worden vanaf het tweede studiejaar al voorbereid op het essay dat zij in het vierde jaar moeten schrijven. Naast de algemene theorie, gericht op het uitvoeren van onderzoek, krijgen studenten vaktheorie aangeboden die nauw samenhangt met de praktijkvakken. De door de opleiding gebruikte literatuur is actueel en voldoende internationaal gericht.

Studenten komen vanaf het begin van de opleiding in contact met de beroepspraktijk doordat zij bij het Projectbureau, onder begeleiding van vakdocenten en het Projectbureau zelf, werken aan opdrachten van instellingen en bedrijven uit de regio. Ook alumni kunnen opdrachten verwerven via het Projectbureau, dat hierin een bemiddelende en zo nodig begeleidende rol speelt. Het internationale uitwisselingsprogramma van de academie biedt studenten de mogelijkheid om stages te lopen in het buitenland. Naar de waarneming van het auditteam voert de opleiding op dit punt echter geen actief beleid. Het auditteam heeft de beleidsnotities internationalisering en het exchangeprogramma bestudeerd, waarin ambities en voortgang op een inzichtelijke wijze zijn beschreven. Het heeft vastgesteld dat de opleiding goede intenties heeft op het gebied van internationalisering, maar dat het nog wel een marginale plaats inneemt in het curriculum. Het auditteam is van oordeel dat de internationale klas van de opleiding, die in het studiejaar 2013-14 gestart is, goed als aanjager hiervoor kan dienen.

Pagina 4 van 17 In verschillende studieonderdelen van het programma komen op dit moment al kennis en vaardigheden op het gebied van ondernemendheid aan de orde. Dit gebeurt vooral, in samenwerking met het projectbureau en/of het Kenniscentrum, in de leerlijn beroepsvoorbereiding en in de flexibele schil. In het licht van de actualisering van de visie van de academie en de opleiding, waarin ook ondernemerschap onderwerp is, zal het onderwijs op het gebied van ondernemerschap verder worden aangescherpt.

Studenten ervaren Minerva's opleiding Vormgeving als een aantrekkelijke opleiding, waarin ze hun eigen initiatief kunnen tonen en mogen experimenteren. Er is sprake van een persoonlijke sfeer, de docenten kennen hun studenten goed.

Studenten zijn positief over de werkplaatsen, de vakklassen en het Projectbureau. De aanwezigheid van werkplaatsen, vakklassen, projectbureau, lectoraten en WAR bevorderen, naar de mening van het auditteam, de verdere ontwikkeling en uitvoering van het programma.

Het auditteam is van oordeel dat het programma inhoudelijk voldoende de doelstellingen dekt en dat het samenhangend en studeerbaar is. De internationale focus en ondernemerschap kunnen hierin nog steviger worden verankerd. Er is een goede aansluiting op de praktijk en de betrokkenheid van de lectoraten is sterk. Onderzoek is voldoende in het curriculum verankerd. Het auditteam ziet kansen voor verbetering door in de interculturele discussie over heroriëntatie en koers van de opleiding met ondersteuning van de lectoraten ook aandacht te besteden aan het vrij-conceptualiseren en het 'rondmaken' van de praktijkopdracht door studenten.

Het auditteam heeft vastgesteld dat docenten zich bewust zijn van de transitie van de huidige opleiding en dat zij actief participeren in de discussies met vormgevers over de nieuwe koers. Het afgelopen jaar is door deze discussie het nieuwe toetsplan tot stand gekomen en zijn de toetsen transparant gemaakt voor studenten. Momenteel wordt er gediscussieerd over nieuwe, vakoverstijgende, samenwerkingsvormen binnen de academie die aansluiten op de markt. Het auditteam vindt dit een goede beweging en vindt dat het management de docenten bij deze nieuwe ontwikkelingen nog meer zou kunnen faciliteren door er meer docenturen voor beschikbaar te stellen.

De opleiding heeft aandacht voor scholing van docenten bij het behalen van hun mastergraad en pedagogisch didactische bekwaamheid. Daarnaast nemen docenten deel aan de kenniskringen van de lectoraten IIC en PSI. Het auditteam ziet in de ontwikkeling van docenten ten opzichte van de visitatie in 2007 een duidelijke verbetering. De opleiding zet momenteel in op verruiming van de kleinere aanstellingen ten behoeve van onderwijskundige verdieping en scholing, een onderwerp waar ook de WAR over heeft gediscussieerd met de opleiding.

De studenten die het auditteam sprak uitten hun tevredenheid over hun docenten. Ruimte om te experimenteren, persoonlijke aandacht, begeleiding en feedback zijn de onderwerpen waar zij hun docenten vooral om waarderen. Dit sluit aan bij uitslagen van NSE 2012, waarin de kwaliteit van de feedback, het inspireren van studenten en de kennis van docenten over de beroepspraktijk ruim voldoende scoorden. Ook uit de cv's die het auditteam bestudeerde bleek dat docenten over relevante vooropleidingen en voldoende praktijkkennis beschikken.

Pagina 5 van 17 Het team zou, naar het oordeel van het auditteam, wel aangevuld moeten worden met docenten die ook op het digitale domein en binnen jongere vakgebieden actief zijn zoals interaction design.

Het auditteam beoordeelt de ambiance en voorzieningen die de opleiding de studenten biedt als fraai en passend voor een opleiding Vormgeving van deze tijd. De werkplaatsen ondersteunen het onderwijs en faciliteren de individuele behoeften van studenten. Ook hier ziet het auditteam sinds de vorige visitatie een grote verbetering. De werkplaatsen bieden een inspirerende omgeving voor alle leergebieden. Terwijl de discussies over 'vakoverstijging' nog in volle gang zijn, is er al aan de performance van de werkplaatsen te zien dat de fysieke drempel tussen de verschillende afstudeerrichtingen verdwenen is, zo constateerde het auditteam.

De auditoren vinden dat de opleiding echter nog weinig voorzieningen biedt met betrekking tot de digitale technologie. Dit blijkt ook uit de door het team bestudeerde ontwerpen van studenten, die veelal (nog) analoog zijn. Volgens de uitslagen van NSE 2012 scoort de opleiding voor de digitale werkplaatsen (op een vijfpuntsschaal) weliswaar onder het landelijk gemiddelde (3.5), maar wel voldoende (3.2).

Concluderend is het auditteam positief over de ontwikkeling van het curriculum, de 'ring' van werkplaatsen waar 'ontschotting' tussen de vakken al zichtbaar is, de sfeer van het gebouw en de gehele ambiance van de academie, de ontwikkelingsbereidheid en de kwaliteit van de docenten en het programma. Het auditteam vindt echter wel dat het bieden van cross-overs en het stimuleren van het mediavrij conceptualiseren door studenten nog een duidelijkere plaats moeten krijgen in het programma. De verschillende elementen afwegend komt het auditteam op Standaard 2 als geheel tot het oordeel 'voldoende'.

3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Het auditteam is positief over de wijze waarop de opleiding haar systeem van toetsen en beoordelen heeft ingericht en borgt. Het auditteam heeft werken van verschillende studiejaar bestudeerd en stelde vast dat de opleiding het afgelopen jaar goede verbetering op dit punt heeft bereikt. In de loop van de studie neemt de complexiteit van de opdrachten toe en wordt er een grotere zelfstandigheid van de student verwacht.

De rol van de examencommissie en de wijze waarop zij haar verantwoordelijkheid neemt, vindt het auditteam in lijn met hetgeen de WHW van een examencommissie verlangt.

De opleiding heeft het afgelopen jaar op basis van de eindkwalificaties learning outcomes ontwikkeld die leidend zijn voor de nieuwe beoordelingsformulieren. Het auditteam is van mening dat de opleiding op dit punt sinds de vorige visitatie veel werk verricht heeft en nu toe is aan de volgende stap: reflectie door docenten op de learning outcomes en op het gebruik van de ontwikkelde beoordelingsformulieren.

Ook is de opleiding sinds de vorige visitatie aan de slag gegaan met het afstudeerproces, waarin onderzoek een steeds grotere rol is gaan spelen. Het auditteam heeft vastgesteld dat ook hier wezenlijke verbeteringen in zijn aangebracht.

De opleiding leverde op verzoek van het auditteam voorafgaand aan de visitatie essays van haar studenten. De beoordeling door de auditoren hiervan, kwam in grote lijnen overeen met die van de opleiding. Alle essays waren van hbo-bachelorniveau. Tijdens de expositie die de opleiding had georganiseerd, bleek dat de praktijkwerken een duidelijke relatie

Pagina 6 van 17 hadden met de van tevoren bestudeerde essays. Aandachtspunt van auditteam en werkveld is dat de eind(praktijk)werken gedurfder en complexer zouden mogen zijn. Het auditteam zag hier tijdens de expositie al enkele voorbeelden van, waarbij studenten de begrenzingen, zowel wat betreft technologie als conceptualisering, voorbij zijn gegaan.

Het auditteam is van oordeel dat er (i) een stevig ontwikkeld 'bouwwerk' is van toetsen en beoordelen, waarbij nu de stap naar reflectie door docenten op de nieuw ontwikkelde beoordelingsformulieren en op het gebruik ervan genomen kan worden, (ii) een examencommissie is die in de juiste positie is gebracht en zicht heeft op het gerealiseerde niveau in de opleiding en (iii) sprake is van een eindniveau dat aan de maat is, met als aandachtspunt dat studenten in hun eindwerken meer ideeën en theorieën uit de buitenwereld zouden kunnen verwerken en meer gebruik zouden kunnen maken van verschillende media en technieken. Zij zouden hiervoor zo nodig uitgebreide interdisciplinaire samenwerkingen aan moeten gaan. Al deze punten in overweging nemend komt het auditteam op Standaard 3 integraal tot het oordeel 'voldoende'.

Locatie Leeuwarden

1. Beoogde eindkwalificaties

Het auditteam heeft een opleiding Vormgeving gezien die, door de vervlechting met de praktijk in missie en visie van de opleiding, daadwerkelijk iets toevoegt aan de bestaande creatieve opleidingen in Nederland. De opleiding leidt studenten op tot interdisciplinair werkende kunstenaars, die experimenteren met culturele vernieuwing (innovatie) in een publieke omgeving. Daarnaast ontwikkelen zij een profilering en specialisatie op het gebied van vormgeving of muziek. Dit vindt het auditteam een uniek concept.

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn gebaseerd op het beroepsprofiel van de popartiest (2006), dat gerelateerd is aan de in 2002 vastgestelde landelijke competentieprofielen Vormgeving en Muziek. Het auditteam vindt ze passend voor het beroep van popartiest. Het is echter van oordeel dat de door de opleiding onderscheiden beroepsrollen (conceptualist, ontwerper en uitvoerend kunstenaar) nu niet meer van toepassing zijn, omdat studenten opgeleid worden tot professionals die roloverstijgend, interdisciplinair en crossmediaal werken.

Het auditteam is van oordeel dat de onderzoekscomponent voldoende verweven is in de eindkwalificaties, maar dat de hiervoor genoemde eigenschappen van de professionals die de opleiding wil opleiden (roloverstijgend, interdisciplinair en crossmediaal werkend) meer zichtbaar in de onderzoekscomponent van de eindkwalificaties opgenomen moeten worden.

Het auditteam heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties voldoen aan de eisen wat betreft ondernemerschap en aansluiten bij de actuele thema's binnen beroep en werkveld.

Op het gebied van internationalisering kan de opleiding de eindkwalificaties nog nader uitwerken. Verschillende eindkwalificaties bieden hier al aanknopingspunten voor. In de beleidsdocumenten internationalisering van de opleiding worden ambities en samenwerking met internationale partners in een breed netwerk helder beschreven.

De aanwezige werkveldvertegenwoordigers, die tevens actief betrokken zijn geweest bij de ontwikkeling van Vormgeving en Muziek tot één croho, en alumni, waren erg positief over het profiel van de opleiding.

Pagina 7 van 17 De werkveldvertegenwoordigers zijn tevens lid van de nieuwe werkveldadviesraad (WAR), die minimaal drie, bij voorkeur vier keer per jaar bijeenkomt. Het auditteam is van oordeel dat de expertise van de huidige, van gevestigde culturele instellingen en bedrijven afkomstige, leden van de WAR in orde is. Maar gezien de unieke eindkwalificaties zou de raad aangevuld moeten worden met alumni van de opleiding.

Het auditteam vindt de vervlechting met de praktijk in de missie en visie een sterk punt van de opleiding. Ook is het positief over de betrokkenheid van de WAR en de duidelijke aanwezigheid van ondernemerschap in de beoogde eindkwalificaties.

Daarnaast is het auditteam van oordeel dat de door de opleiding onderscheiden beroepsrollen (conceptualist, ontwerper en uitvoerend kunstenaar) nu niet meer van toepassing zijn, dat de eigenschappen van de professional die de opleiding wil opleiden (roloverstijgend, interdisciplinair en crossmediaal werkend) meer zichtbaar gemaakt moeten worden in de onderzoekscomponent van de eindkwalificaties en dat internationalisering nog verder uitgewerkt kan worden. Omdat het auditteam dit belangrijke punten vindt, komt het auditteam als geheel tot het oordeel 'voldoende'.

2 Onderwijsleeromgeving

Curriculum

Studenten ervaren de opleiding Vormgeving in Leeuwarden als een fijne opleiding waar veel aandacht is voor hun persoonlijke artistieke ontwikkeling en reflectie. Het persoonlijk contact met (vak)docenten, de kleinschaligheid, de praktijkgerichtheid en de begeleiding door de slb- docent worden door studenten zeer gewaardeerd. Het programma is studeerbaar en samenhangend. Met de slb-docent als de centrale figuur die de student begeleidt bij het behalen van zijn competenties, in een omgeving waar grote vrijheid heerst, heeft de opleiding sinds de visitatie in 2008 een goede verbeteringslag geleverd.

Studenten spraken ook hun waardering uit voor de manier waarop ze al vanaf het begin van de opleiding bij de opbouw van hun portfolio worden begeleid. Het auditteam, dat de portfolio's heeft bekeken, vond ze helder en inzichtelijk en adviseert de opleiding ze, waar mogelijk, digitaal te maken om zo met bijvoorbeeld een 'productencloud' een geheugen van de opleiding op te bouwen.

Ook de door de opleiding geïmplementeerde onderzoekslijn in het programma is een duidelijke vooruitgang sinds de vorige visitatie. Het auditteam is van oordeel dat de opleiding goed gebruik maakt van de kleinschaligheid door studenten te laten werken in productiehuisen – communities gericht op Research en Development en projectcoaching – en in cafés waar vraagsturing en leren van elkaar rond inhoud of thematiek centraal staan. In de productiehuisen en cafés komen studenten en docenten bij elkaar om te werken aan concepten en gezamenlijke thema's. De productiehuisen en cafés vormen een lerende en producerende gemeenschap. De inhoud is een mix van vraag- en aanbodsturing. Studenten spreken bijvoorbeeld in de ambachtelijke cafés met vakdocenten af wat ze gaan doen om aan hun skills te werken en zorgen zelf voor hun leeromgeving door gebruik te maken van hun eigen netwerk, tutorials, internet en werkplaatsen op school. Praktijkbegeleiders, expertdocenten en peers worden betrokken voor het geven van feedback. Daarnaast zijn er de gastdocenten die op verzoek van studenten of op voorstel van de docenten uitgenodigd worden om met hun expertise een bijdrage aan de projecten te leveren. Docenten, zelf ook werkzaam in het werkveld, vervullen met een lerende, onderzoekende houding, een voorbeeldfunctie voor de student.

Pagina 8 van 17 Het auditteam is onder de indruk van de zelfsturende houding die door middel van coaching door docenten bij studenten bereikt wordt. Ook de aanwezige studenten waren hier zeer positief over.

Dat de productiehuizen echte opdrachten uit de buitenwereld leveren voor studenten en alumni vindt het auditteam een sterk punt. Zo leren de studenten al tijdens hun opleiding afspraken maken, buiten school exposeren, media benaderen en met kosten omgaan. Veel studenten zijn dan ook al tijdens hun opleiding zelfstandig ondernemer.

Het auditteam vindt de ontwikkeling van de kennisbasis, als dynamische constructie van kennisdomeinen, een goede vondst om kennis continu uit te breiden. De kennisbasis wordt gevuld door docenten en studenten (op advies van docenten) met actuele (internationale) literatuur en bronnen die zij geraadpleegd hebben voor een project en afgeronde onderzoeken.

Ook hier ziet het auditteam een duidelijke verbetering ten opzichte van de vorige visitatie. Het verder ontwikkelen van het conceptualiseren bij studenten is, naar het oordeel van het auditteam, een volgende stap die door de productiehuizen verder kan worden uitgewerkt, omdat dit aspect in de afstudeerproducten nog niet geheel tot zijn recht komt.

Tijdens de visitatie heeft het auditteam de beleidsdocumenten internationalisering van de opleiding bestudeerd waarin ambities en samenwerking met internationale partners in een breed netwerk helder worden beschreven. Het auditteam is positief over de participatie van docenten in kennisdeling op internationale bijeenkomsten en over de deelname van studenten aan internationale projecten en uitwisseling waarbij zij, soms op afstand, begeleid worden.

Het auditteam is van oordeel dat de opleiding een evenwichtig en actueel programma op niveau aanbiedt met ruime keuzemogelijkheden voor studenten. Studenten staan vanaf het begin van de opleiding in contact met het werkveld. Dit gebeurt door middel van de cafés en de productiehuizen met eigen projecten die in de echte praktijk uitgevoerd worden, echte opdrachtgevers, praktijkbegeleiders en docenten die in het werkveld staan en een voorbeeldfunctie vervullen. Studenten ontwikkelen zich, met de slb-docent als centrale begeleider, tot zelfstandige zelfsturende professionals. Dit is een aspect waarvan het auditteam onder de indruk is. De studenten en alumni zijn erg tevreden over het programma dat de opleiding biedt.

Personeel

Het auditteam heeft vastgesteld dat de opleiding sinds de laatste visitatie flink heeft geïnvesteerd in de scholing van het docententeam op het gebied van coaching, toetsing en studieloopbaanbegeleiding en dat dit heeft geresulteerd in een opleiding met capabele docenten die ook als team erg goed functioneren. Ook zijn alle docenten in het bezit van een didactische kwalificatie. Met de werkveldvertegenwoordigers is het auditteam van oordeel dat het docententeam in staat is de contacten met het werkveld goed te benutten, door hun werkzaamheden in de praktijk halen ze bijvoorbeeld kennis binnen en in externe evenementen zoals Into The Great Wide Open werken ze direct samen met het werkveld. Daarmee laten de docenten zien kwalitatief goed en up to date te zijn. Docenten werken vrijwel allemaal ook in het werkveld en treden bij de opleiding op als coach, studieloopbaanbegeleider en inhoudelijk deskundige. De verschuiving van zeer breed inzetbare docenten naar T-shaped professionals, sterk in het eigen specialisme, maar ook

Pagina 9 van 17 in staat om multidisciplinair te functioneren, blijkt bij de opleiding goed te werken. Ook de studenten zijn erg tevreden over de deskundigheid en praktijkgerichtheid van hun docenten.

Voorzieningen

Het auditteam is van oordeel dat het academiegebouw in Leeuwarden, met faciliteiten voor onder andere foto- en video-opnames, studio- en muziekproductie en audiovisuele vormgeving, fraai en passend is voor een opleiding tot popartiest. Ook het gerestaureerde gebouw van de voormalig boekbinderij, met mogelijkheden voor onder andere grote presentaties, lezingen en fotografie, biedt de student naar de mening van het auditteam een inspirerende omgeving om zich te ontwikkelen. Studenten kunnen gebruik maken van en inloggen bij de mediatheek van Minerva in Groningen. Het auditteam vindt wel dat een mediatheek met toegang tot belangrijke literatuur en bronnen ook ter plekke fysiek gegarandeerd zou moeten zijn.

Concluderend stelt het auditteam vast dat de opleiding een actueel en praktijkgericht programma aanbiedt, met ruime keuzemogelijkheden voor studenten die zich, met de slb-docent als centrale begeleider, ontwikkelen tot zelfstandige zelfsturende professionals. Hier is het auditteam erg van onder de indruk. De combinatie met een kwalitatief goed en up to date werkend docententeam en goede voorzieningen, brengt het auditteam op Standaard 2 als geheel tot het oordeel 'goed'.

3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Het auditteam is tevreden over de wijze waarop de opleiding haar systeem van toetsen en beoordelen heeft ingericht en geborgd. Het auditteam heeft werken van verschillende studiejaar bestudeerd en heeft vastgesteld dat de opleiding sinds de vorige visitatie goede vooruitgang heeft geboekt op het gebied van te volgen procedures en beoordeling door docenten. Volgens het auditteam is er in de Persoonlijke Ontwikkelingsplannen (POP's) en portfolio's van studenten een vaste systematiek waarneembaar en is de beoordeling door docenten helder en navolgbaar. Het auditteam heeft gezien dat er in de loop van de studie een toenemende complexiteit van opdrachten is en dat de zelfstandigheid van de student op een steeds hoger niveau verwacht wordt. De studenten uitten zich eveneens positief over het systeem van toetsen en beoordelen van de opleiding. Ook de rol van de examencommissie en de wijze waarop zij haar verantwoordelijkheid neemt, vindt het auditteam in lijn met hetgeen de WHW van een examencommissie verlangt.

De opleiding is sinds de vorige visitatie aan de slag gegaan met het afstudeerproces, waarin onderzoek een steeds grotere rol is gaan spelen. Het auditteam heeft vastgesteld dat ook hier wezenlijke verbeteringen in zijn aangebracht.

De beoordeling van de afstudeeropdracht vindt plaats aan de hand van een portfolio en een eindassessment door een onafhankelijke commissie, bestaande uit twee onafhankelijke docenten, de slb-docent en een door de student gevraagde, door de examencommissie goedgekeurde, externe deskundige die ook beoordeelt als examiner. De beoordeling door de auditoren van de eindwerken, die de opleiding op verzoek van het auditteam voorafgaand aan de visitatie had geleverd, kwam in grote lijnen overeen met die van de opleiding. Alle eindwerken waren van hbo-bachelorniveau. Het auditteam heeft ook de gelegenheid gekregen om een expositie van tien eindproducten te bekijken. Van drie studenten van wie het auditteam de geëxposeerde eindproducten beoordeelde, had het eerder ook het eindportfolio bestudeerd. Het auditteam heeft hierbij vastgesteld dat er een

Pagina 10 van 17 duidelijke relatie is tussen de eindportfolio's en de geëxposeerde eindproducten. Als aandachtspunt geeft het auditteam de opleiding mee dat de eindwerken, ondanks de aandacht hiervoor tijdens de opleiding, over het algemeen meer crossmediaal en interdisciplinair zouden moeten zijn. Het auditteam ziet hiervoor vooral kansen in de productiehuizen door hier nog meer aandacht te besteden aan de conceptuele ontwikkeling en theoretische bevraging van studenten. Het auditteam heeft tijdens de expositie al enkele goede voorbeelden van producten gezien die de traditionele monodisciplinaire vormgeving overstijgen. Het regionale werkveld is erg positief over de culturele betekenis van de opleiding en haar afgestudeerden in de regio.

Samenvattend komt het auditteam tot het oordeel 'voldoende' op grond van de volgende afweging. De opleiding toetst de (eind)competenties betrouwbaar en valide en de afstudeerwerken zijn van voldoende niveau. Het regionale werkveld is erg positief over de opleiding en de afgestudeerden. Het auditteam komt echter tot het oordeel voldoende omdat het nog kansen ziet voor het verbeteren van het onderscheidend niveau van de eindwerken door in de productiehuizen nog meer aandacht te besteden aan de conceptuele ontwikkeling van de student. Daarmee kunnen de studenten het traditionele monodisciplinaire niveau van de vormgeving overstijgen. Juist het onderscheidend vermogen benoemt de opleiding namelijk duidelijk in haar missie en visie.

Aanbevelingen

Locatie Groningen

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen van het panel en in het bijzonder om:

- aandacht te besteden aan de digitale dimensie, aan het vrij-conceptualiseren door studenten en aan het 'rondmaken' van de praktijkopdracht;
- de docenten nog meer te faciliteren bij alle nieuwe ontwikkelingen door meer docenturen beschikbaar te stellen;
- te reflecteren op de learning outcomes en het gebruik van de beoordelingsformulieren.

Locatie Leeuwarden

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen van het panel en in het bijzonder om:

- in het curriculum het 'denken' meer in evenwicht te brengen met het 'doen' en het 'maken' ten behoeve van overstijgende theorievorming;
- de productiehuizen in te zetten als aandragers voor de conceptuele ontwikkeling;
- de studenten ook via de mediatheek in Leeuwarden toegang te garanderen tot belangrijke literatuur en bronnen.

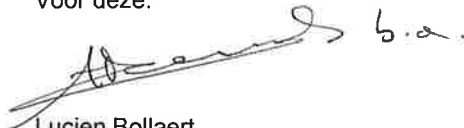
Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, derde lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Hanzehogeschool Groningen te Groningen in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 10 juni 2014 naar voren te brengen. Bij e-mail 15 juli 2014 heeft mevrouw P. van Raad, adviseur kwaliteitszorg, namens het bestuur ingestemd met het voornemen tot besluit.

De NVAO besluit accreditatie te verlenen aan de hbo-bachelor Vormgeving (240 ECTS; variant: voltijd; locaties: Groningen, Leeuwarden van de Hanzehogeschool Groningen te Groningen. De opleiding kent de volgende afstudeerrichtingen Locatie Groningen: Communicatie: Grafisch Ontwerp; Communicatie: Illustratie/Animatie; Ruimtelijk ontwerp: Interieurarchitectuur; Ruimtelijk ontwerp: Scenografie; Locatie Leeuwarden: Grafische Vormgeving; Ruimtelijke Vormgeving; Media Vormgeving; Pop Design. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als voldoende.

Dit besluit treedt in werking op 31 juli 2014 en is van kracht tot en met 30 juli 2020.

Den Haag, 31 juli 2014

De NVAO
Voor deze:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Bollaert b.a.', written over a horizontal line.

Lucien Bollaert
(bestuurder NVAO)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het panel Locatie Groningen	Beoordeling door het panel Locatie Leeuwarden
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Voldoende	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidings specifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	Voldoende	Goed
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	Voldoende	Voldoende
Eindoordeel		Voldoende	Voldoende

Kwantitatieve gegevens Vormgeving Minerva Groningen

INSTROOM (aantal Croho)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<i>voltijd (A)</i> ¹	109	111	115	105	103	91	79
INSTROOM (aantal opleiding vormgeving)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<i>voltijd (A)</i> ²	92	95	99	89	95	80	66

Uitval (percentage Croho)

UIT HET EERSTE JAAR	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<i>voltijd (A)</i> ³	25,9	11,4	24,1	20,0	9,723	8,6
UIT DE BACHELOR	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<i>voltijd (B)</i> ⁴	23,8	23,2				

Uitval (percentage opleiding Vormgeving)

UIT HET EERSTE JAAR	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<i>voltijd (A)</i> ⁵	28,3	16,8	21,2	19,1	12,6	11,3
UIT DE BACHELOR	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<i>voltijd (B)</i> ⁶	19,6	20,0				

RENDEMENT (percentage Croho) ⁷	2004	2005	2006	2007
<i>voltijd</i>	32	48	41	49
RENDEMENT (percentage opleiding V) ⁸	2004	2005	2006	2007
<i>Voltijd</i>	40,8	51,5	43,5	54,7

DOCENTKWALITEIT (aantal Croho) ⁹	Aantal	Fte	
<i>voltijd</i>	42	13,2	
	Hbo	Master	PhD
<i>voltijd</i>	25	17	2 PhD-traject

DOCENTKWALITEIT (aantal opleiding Vormgeving) ¹⁰	Aantal	Fte	
<i>voltijd</i>	29	9,5	
	Hbo	Master	PhD
<i>voltijd</i>	17	12	1 PhD-traject

DOCENT-STUDENT RATIO ¹¹	
<i>voltijd</i>	19,2

CONTACTUREN (aantal opleiding Vormgeving) ¹²	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
<i>voltijd</i>	19,7	16,7	15,6	5

1. Hieronder worden bijvoorbeeld verstaan: afstandsonderwijs, werkplekgerelateerd onderwijs, flexibel onderwijs, competentiegericht onderwijs of onderwijs voor excellente studenten.
2. Het aantal studenten (eerstejaars HO) dat instroomt in de opleiding in de propedeusefase.
3. Het aantal studenten (ongeacht HO verleden) dat voor het eerst instroomt in de propedeusefase van de opleiding.
4. (A) Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.
5. (B) Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.
6. Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (ongeacht HO verleden), dan na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven.
7. Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.
8. Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (ongeacht HO verleden), dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar.
9. Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een master en het aandeel docenten met een PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).
10. Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een master en het aandeel docenten met een PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).
11. De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.
12. Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding (per jaar, op basis van 40 weken, stage niet meegerekend, werkplaatsen niet meegerekend).

INSTROOM (aantal Croho)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<i>voltijd (A)</i> ²	109	111	115	105	103	91	79
INSTROOM (aantal opleiding vormgeving)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<i>voltijd (A)</i> ³	17	16	16	16	8	12	10

Uitval (percentage Croho)

UIT HET EERSTE JAAR	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<i>voltijd (A)</i> ⁴	25,9	11,4	24,1	20,0	9,723	8,6
UIT DE BACHELOR	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<i>voltijd (B)</i> ⁵	23,8	23,2				

Uitval (percentage opleiding)

UIT HET EERSTE JAAR	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<i>voltijd (A)</i> ⁶	9,9	11,4	31,3	12,5	12,5	8,3
UIT DE BACHELOR	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<i>voltijd (B)</i> ⁷	41,2	19,6				

RENDEMENT (percentage Croho) ⁸	2004	2005	2006	2007
<i>voltijd</i>	32	48	41	49
RENDEMENT (percentage opleiding V) ⁹	2004	2005	2006	2007
<i>voltijd</i>	0,0	70,1	29,4	12,5

DOCENTKWALITEIT (aantal Croho) ¹⁰	Aantal	Fte	
<i>voltijd</i>	42	13,2	
	Hbo	Master	PhD
<i>voltijd</i>	25	17	2 PhD-traject

DOCENTKWALITEIT (aantal opleiding Academie voor Popcultuur/Muzieken Vormgeving) ¹¹	Aantal	Fte	
<i>voltijd</i>	23	13,7	
	Hbo	Master	PhD
<i>voltijd</i>	22	7 (3 master-trajecten)	1 PhD-traject

DOCENT-STUDENT RATIO ¹²	
<i>voltijd</i>	19,2

CONTACTUREN (aantal opleiding Vormgeving) ¹²	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
<i>voltijd</i>	19,7	16,7	15,6	5

- Pagina 16 van 17 – Hieronder worden bijvoorbeeld verstaan: afstandsonderwijs, werkplekgerelateerd onderwijs, flexibel onderwijs, competentiegericht onderwijs of onderwijs voor excellente studenten.
- Het aantal studenten (eerstejaars HO) dat instroomt in de opleiding in de propedeusefase.
 - Het aantal studenten (ongeacht HO verleden) dat voor het eerst instroomt in de propedeusefase van de opleiding.
 - (A) Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.
 - (B) Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.
 - Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (ongeacht HO verleden), dan na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven.
 - Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (ongeacht HO verleden), dat na het eerste jaar alsnog uitvalt uit de opleiding in de nominale studieduur.
 - Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.
 - Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (ongeacht HO verleden), dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar.
 - Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een master en het aandeel docenten met een PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).
 - Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een master en het aandeel docenten met een PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).
 - De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.
 - Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding (per jaar, op(per jaar, op basis van 40 weken, stage niet meegerekend, werkplaatsen niet meegerekend).

- Drs. G.J. Stoltenborg, voorzitter, is senior adviseur bij Hobéon en treedt veelvuldig op als voorzitter bij accreditatieonderzoeken van hbo-master en hbo-bacheloropleidingen, waaronder ook veel audits in het kunstonderwijs.
- Ir. M.R.C. Schuffelers is lector design en hoofddocent Product Design bij de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU).
- Drs. J.E.D. Ossewold is eigenaar en directeur van The Creative Media Consultancy, adviesbureau voor de creatieve industrie en het creatief hoger onderwijs. Zij is veel bij het creatief hoger onderwijs betrokken: als ontwerper van opleidingen (Ba en Ma) en tweemaal als Lector.
- H. Staal is grafisch ontwerper, hoofd Onderwijsontwikkeling en docent Documentation & Publication bij de Nederlandse Filmacademie (NFA) en docent Conceptontwikkeling bij de NFA en de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (AHK).
- E. Breeman is in juni 2013 afgestudeerd aan de opleiding Illustratie bij de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Momenteel is ze werkzaam als illustrator/cultureel ondernemer.

Het panel werd ondersteund door drs. L. Blom – van Veen, secretaris (gecertificeerd).